

отворена възможност отговаря на спецификата на президентската институция и на изискването на съвременната теория и практика тя да се развива като „неутрална власт“. Президентът в една парламентарна република е извън трите власти и всяко конкретизиране, в т.ч. ограничаване на мотивите, би могло по един или друг начин да го превърне в подобие на останалите власти.

Като допуска такава неограничена свобода на преценка на президента при използване на правомощието по чл.101, Конституцията на практика доразвива общата функция на президента да олицетворява единството на нацията и съдържащите се във върховния закон други възможности не само да взаимодействат, но в някои случаи и да възпира останалите власти. Пример в това отношение са редица конституционни решения: правото на президента да назначава една трета от конституционните съдии, назначаването на четирима членове на Съвета за електронни медии от президента, назначаването чрез укази на президента на председателите на двете върховни съдилища и на главния прокурор по предложение на Висшия съдебен съвет, което обаче предполага и президентска преценка, както и във връзка с чл.154, ал.1 от Конституцията, която дава на президента (наред с правото на една четвърт от народните представители) „правото на инициатива за изменение и допълнение на Конституцията“ и пр.

Функцията на президента да олицетворява единството на нацията

е органично свързана преди всичко със защитата на Конституцията, която е не просто върховен закон в държавата, но и най-голямото приближение до „обществения договор“ в разбирането на Жан-Жак Русо, като се има предвид обществената атмосфера, обществената подкрепа, специалната процедура по приемането и квалифицираното мнозинство, което стои зад всеки конституционен текст. Именно затова, без това да е изрично записано в Конституцията, чрез своите правомощия, в т.ч. и чрез правомощието по чл.101, президентът се изявява като

допълнителен гарант за спазване на Конституцията.

Фактическият материал по всичките 52 анализирани казуса по приложение на президентското вето ясно очертават тази тенденция. От всички тези казуси, 36 изрично се позовават най-вече на противоречие на оспорваните закони или законови текстове с конституционни принципи и текстове. Този аргумент се съдържа в 16 от общо 24-те указа на президента Желев, в 6 от общо 11-те указа на президента Стоянов и в 14 от общо 17-те указа на президента Първанов. Останалите укази, които обосновават неправилност, а в редица случаи съчетана и с нарушения на Конституцията, като правило свързват аргументацията с нарушена социална справедливост, с пренебрегване на равнопоставеността на гражданите, с недопусти-

мостта чрез законите да се гарантират привилегии, с нарушаване баланса на властите и другите основни конституционни принципи – народен суверенитет, политически плурализъм, правова държава и независимост на съдебната власт.

Когато се проследява съдбата на оспорените от президента закони и законови текстове, неизбежно ще се стигне до контрола за конституционност и съответните решения на Конституционния съд. Но още тук с достатъчно основание може да се направи заключението за недостатъчна конституционна прецизност на подготвяните законопроекти и приеманите закони, за действие на парламентарното мнозинство (в различните му политически варианти) нерядко открито и безпардонно в разрез с Конституцията, още повече, когато по време на парламентарната дискусия най-често изрично се посочва противоконституционност на едни или други законови текстове.

Обобщението на практиката по приложение на чл.101 от Конституцията насочва към редица случаи, в които прегласуването е приключило (с един или друг резултат), законът е изпратен повторно на президента и той, в съответствие с ускорения срок по Конституцията, го е публикувал. По този начин законодателният процес е приключил окончателно и законът е влязъл в сила. Като че ли вече няма никаква възможност и за президента, и за парламента да се връщат към мотивите на оспорването.

Практиката показва обаче, че в немалко случаи едно президентско оспорване на цялостен закон или на отделни негови текстове в крайна сметка завършва с решение на Конституционния съд.

Обосновката на преобладаваща част от президентските укази по чл.101 на Конституцията чрез мотива „противоконституционност“ трябва да се свърже и с правото на президента по чл.150, ал.1 от Конституцията да сезира Конституционния съд. Както по инициатива на президента, така и по инициатива на други държавни органи, имащи право да сезират Конституционния съд са правени 16 искания за установяване на противоконституционност на 12 от законите, върху които е било налагано вето и Народното събрание не се е съобразило с него:

- При президента Желев от общо 24 указа – по 10 от тях е бил сезиран Конституционният съд (вж. Приложение II по т.7, т.8, т.10, т.11, т.16, т.18, т.19, т.20, т.22 и т.23), от които по различни искания са постановени 14 решения, имащи отношение към закони, върху които е налагано вето от президента.

- При президента Стоянов не се е стигало до сезиране на Конституционния съд по върнатите от него общо 11 закона в Народното събрание.

- При президента Първанов от общо 17 указа – по 2 от тях е бил сезиран Конституционният съд (вж. Приложение II по т.40 и т.41) и има постановени 2 решения.

По-малко, но не за пренебрегване са случаите, в които